

Editoriál

V období od vydania posledného čísla sa udialo v oblasti architektúry niekoľko zaujímavých vecí. Takmer po trojročnom mlčaní nové vedenie Magistrátu Bratislavy oživilo myšlienku výstavby električkovej trate do Petržalky. Výstavba však znova otvorila otázku Starého mosta. Projektová spoločnosť, ktorá v roku 2008 vyhrala tender na projekt koľajovej trate zo Štúrovej ulice na koniec Petržalky, v roku 2009 namiesto opravy Starého mosta priniesla hneď tri rôzne návrhy na úplne nový most. Opravu spomínam preto, že to tak bolo v podmienkach tendra, ktorú investor (mesto) sebavedome nazval súťaž. A projektant si osvojil, že ju vyhral, hoci napokon súťažil sám. Električka po moste mala byť len dočasné riešenie, víziou bolo viesť definitívnu električku popod Dunaj v tuneli spolu s rýchlťlakmi TEN-T Paríž – Bratislava. Vtedajší primátor v štýle Slovensko má Superstar zorganizoval SMS hlasovanie o jednej z troch alternatív mosta toho istého autora, SMS-ky súťažili aj o ceny... Lacnejší pokus o priamu demokraciu som veru ešte nezažil. Od roku 2009 mesto nedokázalo vyhlásiť Slovenskou komorou architektov už pripravenú medzinárodnú súťaž, porota dokonca mala aj úvodné zasadnutie... A zrazu v roku 2012 nám ten istý projektant predložil na stôl dve nové alternatívy mosta. Jedna skutočne využívala konštrukciu pôvodného mosta a aj potichu získala stavebné povolenie. Projektant však chcel naďalej postaviť úplne nový most – a pripravil druhú alternatívu v štýle poctivého železničného mosta. Pikantné na veci bolo, že zástupca Slovenskej komory stavebných inžinierov na farbistú podporu druhej alternatívy vyhlásil, že na most podľa prvej alternatívy by svoje vnučky nepustil. Na zásah hlavnej architektky a architektonickej obce aj poslanci mesta múdro usúdili, že most potrebuje mať aj architektúru, najmä jeho verejných priestorov. Schválili však druhú alternatívu, ktorá nemá stavebné povolenie. Keďže na súťaž už zrazu času nebolo, lebo Brusel nepočká (známy scenár, ani MS v hokeji 2011, samozrejme, nemohli počkať, takže teraz mestu hrdzavejú koľaje na Hlavnú stanicu), prijali uznesenie o potrebe spolupráce architekta s projektantom na druhej alternatíve. Ako účastník rozhovorov som bol názoru, že architektka si má zvoliť projektant sám a keďže verejne vyslovil niekoľko mien, medzi nimi známeho architekta a jeho syna Igora Marka, nebol dôvod navrhovať iných. Mladý, už známy architekt viacerých realizácií verejných priestorov v zahraničí pripravil návrhy, projektant sa však stavovsky vzopäl. Oboslal poslancov listom s pohrozením, že akceptácia architektonických úprav by ohrozila projekt. Primátor dokonca vyhlásil, že ich akceptácia by vrátila projekt na územné konanie. Tomu som neporozumel, keďže jednak konanie je o umiestnení stavby a poloha mosta je dúfam nespochybniteľná a keď už, tak aj alternatíva 2 aj bez architektonických zásahov musí ísť do nového konania, keďže na ňu povolenie vydané nie je a mení to podstatné na moste – jeho gabarit. Poslanci, tentoraz nemúdro, sa jednomyselne zľakli prevelice, že by nám Brusel nemusel vyjsť. Tak novinári ironicky napísali – architekti môžu na moste rozhodnúť o lavičkách – či drsnejšie – starý most sa prikrášľovať nebude, bude dopravný. Akoby architektúra bola prikrášlením stavby a nie jej podstatou... Nikoho netrápi, že súčasťou stavby je aj zbytočná likvidácia zemného valu už hotovej cesty pri Artmedii a jej nahradenie drahou estakádou, že treba spájať privátne pozemky, že projektant bude aj majster architektúry verejných priestorov. Šafárikovo námestie, Štúrova ulica budú podľa jeho vkusu. Tí, čo učia architektúru verejných urbánnych priestorov, si to prídu potom fotografovať. Ako sa to nemá robiť. Najlepšie sa učí na chybách...

Na našej škole prebehla súťaž. Je skvelé, že organizujeme pre študentov súťaže a učíme ich súťaženiu v nádeji, že raz mestá súťaže vypisovať budú. Prekvapilo ma, že súťaž je na viladom. Taký pojem stavebný zákon nepozná a my máme študentov učiť aj správnosti pojmov. Viladom si vymysleli investori, keď chcú v rozpore s územným plánom realizovať v zóne rodinných domov bytové domy. Aby podplatné úrady spolu s nimi v rozpore s verejnou mienkou mohli vydať na takéto stavby povolenia, tak ich nazvali – viladomy a vila je akože rodinný dom... Ale ani vila nie je v zákone... Podobný trik je apartmánové bývanie s trojizbovými apartmánmi s kuchyňou, balkónom, WC a kúpeľňou... akože to nie je trvalé bývanie... Neučme študentov terminologické triky investorov a úradov, nepreberajme pojmy z bulvárnych titulkov.

Z novinových správ ma potešilo, že sú medzi nami jednotlivci, ktorí dokážu závatne rýchlo a oproti bežným študentom v pokročilejšom veku, napísať rigoróznou prácu. A že sú školy, ktoré to dokážu expresne zoponovať a vydať, aj keď na dvakrát, aj diplom. Je dobré, že na tom rezort nevidí nič podozrivé, prišli by sme o rekord. O to viac rezort zaujíma, ako napríklad budúcim dizajnérom a iným umelcom nanútiť maturitu z matematiky. Začína sa uvažovať, ako plánovať počty prijímaných od požiadaviek spoločnosti (slovenskej), hoci sama spoločnosť to nevie vyrátať. Ani nemôže, trh práce absolventov je dnes nie len slovenský, ale ani len európsky. Nechceme počuť, že každý má právo slobodne si vybrať oblasť štúdia, že nevzdelávame pre Slovensko, ale vzdelávame človeka, aby sa vedel v živote uplatniť.

Z vysokého školstva ma potešil oficiálny postoj centrálnych úradov štátnej správy a nášho rektorátu, že hosťujúcich profesorov môže fakulta vymenovať bez ohľadu na to, v akom odbore pôsobí a aké má priznané práva – teda odborné kompetencie. Mali by sme to využiť a vymenovať dákeho odborníka v odbore atómovej fyziky, ktorej síce nik z našej vedeckej a umeleckej rady nerozumie, ale na Slovensku sa každý rozumie všetkému. Čo ma však nefalšovane teší, je skutočnosť, že tento rok bude promócia v našej Aule Emila Belluša

Bohumil Kováč